

Konsekvenser av smitteverntiltakene i grunnskoler, våren 2020

5 prosent av elevene var på skolen i perioden da skolene var fysisk stengt. Etter gjenåpning for alle elever økte bemanningen betydelig og 5 000 ansatte uten lærerkompetanse ble satt inn som lærere. 1.-4. trinn ble prioritert for fysisk oppmøte på skolen mens de eldre elevene fortsatte med noe hjemmeundervisning.

STATISTIKK | SIST ENDRET: 14.08.2020

Hovedfunn

- 34 000 elever fikk undervisning på skolen da de var fysisk stengt våren 2020.
- De fleste skoler åpnet som planlagt, men mer enn en tredjedel av skolene måtte utsette gjenåpningen med noen dager.
- Etter gjenåpning, ble 1.-4. trinn og 10. trinn på ungdomsskolen prioritert for fysisk tilstedeværelse på skolen.
- Mange skoler økte bemanningen rett etter gjenåpning. 5 000 ansatte uten lærerkompetanse fungerte som lærere i perioden med rødt tiltaksnivå.
- I uke 20 fikk 80 prosent av elevene i hovedsak undervisning på skolen, noe som økte til 97 prosent i uke 24.
- Kun 1 prosent av elevene var borte fra skolen i uke 20.
- 49 prosent av skolene hadde redusert åpningstid i SFO i hele eller deler av perioden.
- Elever med spesialundervisning og særskilt norsk har fått færre timer enn normalt etter gjenåpningen.

Hvilke konsekvenser hadde smitteverntiltakene for barnehage- og skoletilbudet våren 2020?

Våren 2020 måtte grunnskolene håndtere både nedstenging av skoler og gjenåpning med strenge smitteverntiltak.

For å få bedre innsikt i hvilke konsekvenser smitteverntiltakene hadde for tilbudet i barnehager, grunnskoler og voksenopplæring, ble det i juni 2020 gjennomført flere ekstraordinære innrapporteringer i regi av Utdanningsdirektoratet, både for grunnskoler, barnehager og grunnskoleopplæring for voksne.

Informasjonen skal brukes til å tilrettelegge for best mulig barnehage- og skolestart høsten 2020, og for å kunne planlegge for ulike smittescenarier i den kommende tiden.

Over 30 000 elever var på skolen i perioden skolene var fysisk stengt

Selv om skolene var fysisk stengt fra 12. mars, skulle de sørge for et tilbud til barn av foreldre med kritisk samfunnsfunksjon, som personell i helse- og omsorgstjenesten eller i transportsektoren. Det samme gjaldt for barn med særlige omsorgsbehov som ikke kunne ivaretas når skolen stengte. Kommunene og skolen vurderte hvilke elever som trengte et slikt tilbud og 34 000 elever fikk undervisning fysisk på skolen i deler av eller i hele perioden skolene var stengt. Det tilsvarer omkring 5 prosent av elevene. 14 000 av disse hadde foreldre i samfunnskritiske yrker, mens 7 500 var elever med vedtak om spesialundervisning. 12 400 var elever som var sårbare eller utsatte av andre grunner.

Årsak til at elever fikk undervisning fysisk på skolen i perioden skolene var stengt

Årsak	Antall elever
Foreldre i samfunnskritiske yrker	14 018
Enkeltvedtak om spesialundervisning	7 533
Øvrige sårbare/utsatte barn	12 369
Totalt antall elever	33 920

En tredjedel av skolene måtte utsette gjenåpningen

27. april ble det åpnet for at 1.-4. trinn fikk komme tilbake på skolen, mens 5.-10. trinn kunne komme

tilbake 11. mai. Kravene i smittevernveilederen gjorde at noen skoler måtte bruke ekstra tid til å forberede fysisk undervisning på skolen igjen.

De fleste skoler åpnet som planlagt, men 36 prosent av skolene oppgir at de måtte utsette gjenåpningen av skolene noen dager for noen elever eller trinn. Kun et fåtall skoler rapporterer at de måtte utsette gjenåpningen med mer enn en uke. De minste skolene måtte i mindre grad utsette gjenåpningen. Omtrent 20 prosent av skoler med under 100 elever måtte utsette, mens andelen var 40 prosent for de større skolene.

Plassmangel viktigste årsak til forsinket gjenåpning

Nesten halvparten av skolene oppgir arealmangel som viktigste årsak til å utsette gjenåpningen, mens nesten en tredjedel oppgir mangel på nok lærere til å oppfylle smittevernveilederen og utfordringer med skoleskyss. Smittefare ved skolen og utfordringer med renhold var også årsaker til at noen skoler ikke kunne åpne som planlagt. 1 av 4 skoler har oppgitt "annet" som eneste årsak til utsettelsen. Bildet er at årsakene er sammensatte for mange av skolene.

Lite fravær

I uke 20 var det 4 200 elever som ikke møtte på skolen fordi de selv eller noen i familien var i risikogruppe, det utgjør 0,7 prosent av elevene. I uke 24 var andelen redusert til 0,3 prosent.

Til sammen var det èn prosent av elevene som ikke møtte på skolen i uke 20.

Årsaker til fravær blant elever som ikke har møtt på skolen

Årsak	Uke 20		Uke 24	
	Antall	Andel	Antall	Andel
I risikogruppe (selv eller familie)	4 184	0,7	1 696	0,3
Syk/ukjent/ikke kontakt med hjemmet	1 303	0,2	1 215	0,2
Annet	995	0,2	289	0,0
Sum	6 482	1,0	3 200	0,5

Fraværet i uke 20 ser ut til å være noe høyere blant elever med spesialundervisning og særskilt norskopplæring. På skoler der mer enn 50 prosent av elevene har spesialundervisning, er fraværet på 5 prosent. På skoler der over 50 prosent av elevene har særskilt norskopplæring, er var fraværet i uke 20 på 4 prosent.

1.-4. trinn ble prioritert for fysisk tilstedeværelse på skolen

Tilnærmet alle skoler oppgir at elevene ble delt inn i kohorter etter anbefalingene fra smittevernveilederen. På en tredjedel av skolene vekslet kohortene på hvilke dager de var fysisk til stede på skolen og ikke. På 10 prosent av skolene har kohortene vekslet mellom tilstedeværelse på skolen og hjemmeundervisning i løpet av samme skoledag.

De yngre elevene hadde i gjennomsnitt flere dager i uken med fysisk fremmøte enn de eldre elevene. Elevene på 1.-4. trinn ble prioritert og møtte på skolen mellom 4 og 5 dager i uken, mens elevene på 5.-7. trinn mellom 3 og 4 dager. På ungdomsskolene ble 10. trinn prioritert fremfor 8. og 9. trinn.

Hjemmeundervisning også etter gjenåpning, særlig for de eldste elevene

Noen skoler måtte organisere undervisningen slik at elevene fikk en kombinasjon av undervisning på skolen og hjemmeundervisning.

I uke 20 fikk:

- 80 prosent av elevene i hovedsak undervisning på skolen.
- 9 prosent av elevene i hovedsak hjemmeundervisning
- 11 prosent omtrent like mye undervisning på skolen og hjemme.

Innslaget av hjemmeundervisning var størst på ungdomstrinnet, spesielt på 8. og 9. trinn, da mange skoler prioriterte tilstedeværelse på skolen for 10. trinn. Elevene på 1.-4. trinn fikk i liten grad hjemmeundervisning i denne perioden.

I Uke 24 fikk 97 prosent av elevene i hovedsak undervisning på skolen.

Stort innslag av uteundervisning

I uken rett etter gjenåpning ble 10 prosent av undervisningstimene gitt som hjemmeundervisning eller som selvstendig arbeid hjemme. Det var også et stort innslag av uteundervisning med omtrent 16 prosent av undervisningstimene. 72 prosent av undervisningen ble gitt i skolebygg.

Det er noen variasjoner mellom trinn i uke 20. Det var mest hjemmeundervisning på 8.-10. trinn og nesten ikke noe på 1.-4. trinn. Drøyt 20 prosent av undervisningen på 1.-4. trinn foregikk utendørs. Andelen uteundervisning går noe ned på 5.-7. trinn og ytterligere på 8.-10. trinn.

I uke 24, da smitteverntiltakene var redusert, gikk andelen undervisning i skolebygg noe opp, mens hjemmeundervisningen gikk ned til 3 prosent.

60 prosent av skolene svarer at de har måttet avvike fra fag- og timefordelingen i noen fag i perioden etter at skolene åpnet. Det ser ut til at de største skolene hadde størst utfordringer med å følge fag- og timefordelingen. 41 prosent av skolene med under 100 elever måtte avvike fra fag- og timefordelingen, mens dette gjaldt 70 prosent av skolene med over 300 elever.

Utfordringer med skoleskyss

I uke 20 ble 10 600 elever forhindret fra å møte på skolen på grunn av utfordringer med skoleskyss. Det utgjør i underkant av 2 prosent av elevene. I uke 24 var antallet mer enn halvert.

Fem prosent av skolene hadde elever som ble forhindret fra å møte på skolen i uke 20 på grunn av skoleskyss. I uke 24 gjaldt dette 2 prosent av skolene.

Utfordringene med skoleskyss var størst i Møre og Romsdal. Her ble 5 prosent av elevene forhindret fra å møte på skolen i uke 20.

Noe redusert tilbud for elever med spesialundervisning og særskilt språkopplæring

Omtrent halvparten av elever med særskilt norskopplæring har fått færre timer enn normalt etter at skolene åpnet. 1 av 3 av elevene som har spesialundervisning, fikk færre timer. I tillegg til at elevene har fått færre timer har 1 av 10 av elevene med spesialundervisning og særskilt norskopplæring, fått timer med assistent i stedet for timer med lærer.

Elever med spesialundervisning og særskilt norskopplæring fikk noe mer av undervisningen på skolen i uke 20 enn andre elever.

Mange skoler endret størrelsen på kohortene etter hvert

Smittevernveilederne for skole og barnehage ble oppdatert to ganger som følge av endret smittesituasjon. Den 7. mai økte anbefalt størrelse på kohorter fra 15 til 20 personer, forutsatt at man fortsatt kunne holde minst én meter avstand. Fra 2. juni fikk skolene beskjed om at en hel skoleklasse kunne være en kohort. 16 prosent av skolene endret størrelsene på kohortene etter 7. mai, mens nesten halvparten av skolene oppgir at de endret størrelsen på kohortene fra 2. juni.

Skolen endret størrelsen på kohortene etter revidering av smittevernveilederen

Ja/Nei	Prosent
Ja etter 7. mai	15,9 %
Ja etter 2. juni	43,8 %
Nei	40,7 %

Halvparten av skolene hadde redusert åpningstid på SFO etter gjenåpningen

49 prosent av skolene hadde redusert åpningstid i SFO i hele eller deler av perioden etter gjenåpning. For

26 prosent av skolene gjaldt reduserte åpningstider kun den første perioden ved oppstart.

Har SFO hatt redusert åpningstid i perioden etter gjenåpning?

Ja/Nei	Antall	Andel
Nei	822 skoler	31 prosent
Ja, i hele perioden	620 skoler	23 prosent
Ja, men kun i en periode ved oppstart	710 skoler	26 prosent

Økte kostnader i perioden med hjemmeundervisning

64 prosent av skolene oppgir at de har hatt økte kostnader som følge av nedstengningen og hjemmeundervisning for elevene i perioden fra 12. mars. De økte utgiftene er blant annet knyttet til læremidler, digitalt utstyr, programvare og lisenser.

Samtidig oppgir 33 prosent av skolene at de har hatt reduserte kostnader som følge av nedstengningen, for eksempel reduserte utgifter til bemanning, renhold, aktiviteter og skoleskys.

Flere ansatte på grunn av smittevernstiltak

Grunnskolen åpnet for alle trinn i løpet av uke 20, med krav til smittevernstiltak. Det medførte økte kostnader for skolene både til økt bemanning og utstyr og inventar.

Mange av skolene oppgir at de økte bemanningen i uke 20 sammenlignet med situasjonen før 12. mars. Den økte bemanningen målt i uketimer omfatter både ekstra ansettelser på skolen, og ansatte som har jobbet betydelig flere uketimer enn vanlig. 33 prosent av skolene hadde også behov for å sette inn vikarer for ansatte med luftveissymptomer eller ansatte i risikogruppe. Den økte bemanningen fordeler seg mellom alle stillingstyper.

Spesialpedagoger og assistenter måtte tre inn som lærere under rødt tiltaksnivå

Mange skoler hadde behov for å sette inn ekstra lærerressurser som følge av inndelingen i kohorter. Det gjorde at skolen satte inn ansatte i andre stillingstyper som lærere i denne perioden. Det var først og fremst assistenter og spesialpedagoger som måtte tre inn som lærere, det var tilfelle på en fjerdedel av skolene. Også ansatte fra SFO, ledelsen og øvrig personale fungerte som lærere på mange skoler. Totalt rapporterer skolene at 5000 ansatte som ikke er lærere, fungerte som lærere i perioden med rødt tiltaksnivå.

Annet personale på skolen som måtte fungere som lærere for kohorter

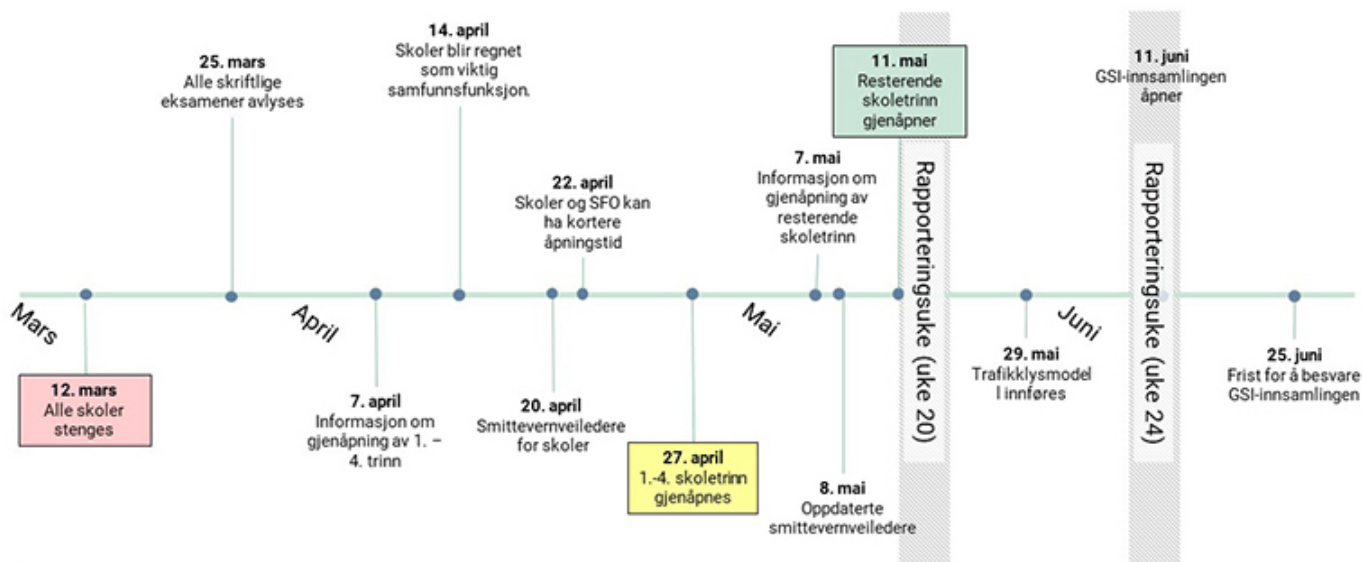
Stilling	Antall	Andel av skolene
Assistenter	1 645	23,9 %
Spesialpedagoger	1 497	25,6 %
Ansatte fra SFO	800	11,8 %
Personale fra ledelsen	263	7,3 %
Øvrig personale	793	13,5 %
Sum	4 968	

Nesten alle skolene har hatt ekstra kostnader til renhold og utstyr

94 prosent av skolene i undersøkelsen oppgir at de hatt ekstra kostnader til renhold, håndsprit, utstyr og inventar for å oppfylle smittevernreglene etter gjenåpning.

Skolene ble oppfordret til å gjøre lokale tilpasninger som for eksempel å ta i bruk alternative lokaler og uteskole. Alternierende oppmøtetidspunkt ble også trukket frem i smitteveilederen som et tiltak for å redusere belastningen på kollektivtrafikk og skoleskyss. Kun 3 prosent av skolene har hatt ekstra kostnader til leie av lokaler etter gjenåpning mens 9 prosent av skolene har hatt ekstra kostnader til skoleskyss.

Tidslinje med utvalgte tiltak i grunnskolen under koronautbruddet våren 2020

[Se tidslinjen i større format her.](#)

Om statistikken

Skolene har rapportert gjennom Grunnskolenes Informasjonssystem (GSI) Innsamlingen åpnet 11. juni 2020 og svarfristen var 25. juni.

2691 grunnskoler har besvart innsamlingen. Dette utgjør 96 prosent av grunnskolene. Svarprosenten varierer mellom fylkene fra 100 til 86 prosent. De 17 fylkeskommunale grunnskolene ble fritatt fra å svare på innsamlingen, siden disse har få eller ingen faste elever og som oftest en annen type organisering.

Grunnskoler

Fylke	Svarprosent
Oslo	100
Møre og Romsdal	100
Vestfold og Telemark	100
Viken	100
Rogaland	98
Troms og Finnmark	95
Vestland	94
Agder	94
Nordland	93
Trøndelag	92
Innlandet	86
Totalt	96

Skolene som har svart på undersøkelsen hadde til sammen 619 006 elever per 1. oktober 2019. Skolene som har svart representerer 97 prosent av elevene per 1.10.2019. Dette kan indikere at det kan være noen flere av de minste skolene som ikke har besvart undersøkelsen.

Analysen av hjemmeskole våren 2020, viser at lærerne hadde relativt få problemer med å gjennomføre den digitale undervisningen, men større utfordringer med å følge opp sårbare elever.